

Gazeta Gdańska.

„Gazeta Gdańska” wychodzi 3 razy tygodniowo, a mianowicie we wtorek, czwartek i sobotę z dodatkami: Gwiazdka Niedzielną, Dom i kuchnia, Przyjaciel zdrowia, Robotnik, Rolnik i Przemysłowiec, Anioł Stróż, Wolne chwile i Dział powieściowy.

Prawdą a Bogiem!

Przedpłata na pocztę kwartalnie 1,25 mk., z odnośnieniem do domu przez listowego 1,49 mk., w Gdańsku 1 mk., z odnośnieniem do domu 1,25 mk. Ogłoszenia przyjmuje się po 15 fen. płatnych w Gdańsku od 6-ciołamowego wiersza petytowego. Adres: „Gazeta Gdańska” Danzig, Postschliessfach 188.

Telefon 2650.

Redakcja i ekspedycja: Grobla Przedmiejska (Vorstädtischer Graben) 49.

Telefon 2650.

Dziś Wacława kr.
Jutro Michała. Dądziboga

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Dziś wschód słońca 5 57 zachód 5 44
Dziś wschód księżyca 2 77 zachód 5 30

Działalność lotnicza.

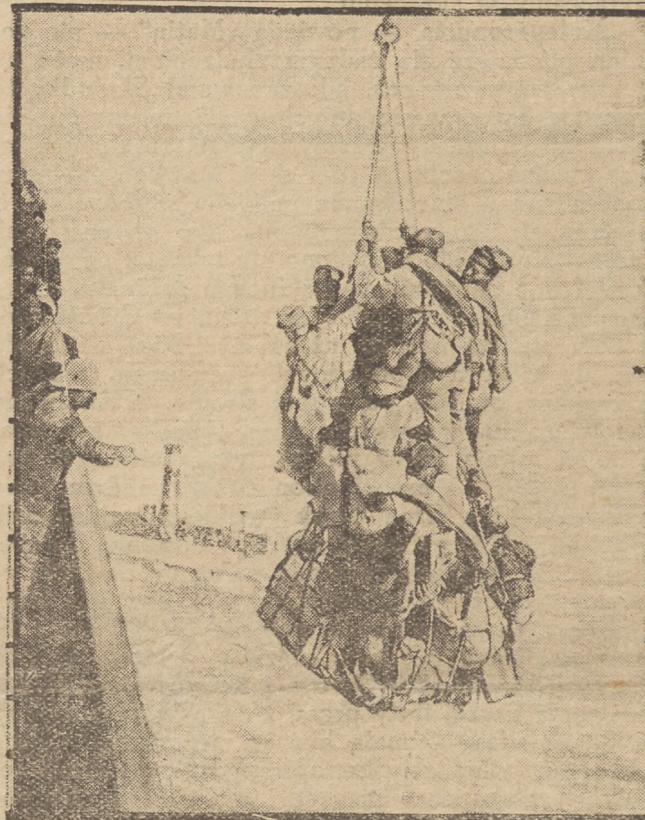
Powyższa fotografia wyobraża chwilę, w której lotnicy niemieccy spuszczaają bombę na upatrzone miejsce.

Wojna austriacko-włoska.

Żołnierz austriacki siedzi na jednym z ślepych pocisków ciężkiej artylerii włoskiej, używanej na froncie Soczy i w Krasie.

Francuska „armia czarnych“.

Ładowanie strzelców senegalskich z pakunkami i bronią do portu francuskiego.

Przeciw pokojowi.

Mowa prezesa ministrów francuskich Brianda.

Podczas obrad nad prowizorycznymi kredytami w francuskiej izbie poselskiej wezwał poseł socjalistyczny Costadu rząd, by starał się o to, aby Francja nie potrzebowała poświęcać krwi wszystkich swych synów, lecz, aby także i sprzymierzeńcy ponieśli odpowiednie ofiary.

Odpowiadając mówcy zaznaczył prezes ministrów francuskich, że żądanie to zawiera niesłuszną nagana dla sprzymierzeńców. Anglia odgrywa bowiem nie tylko bardzo szlachetną rolę we Francji, lecz osłania skutecznie morza. Wśród wielkich trudności wystawiła Anglia olbrzymią armię.

Anglicy wzięli — jak zaznaczył Briand — dobrowolnie udział w wojnie. Należy patrzeć na ich straty, z których dopiero wnioskować można o ich wysiłkach. Co dotyczy Włoch, to połączyły się dobrowolnie z nami. Wiadomo powszechnie, jak trudno prowadzić wojnę na obszarze górystym, na jakim walczą Włochy dla wspólnej sprawy.

Rosyanie mimo trudności transportowych przepłynęli świat, by pośpieszyć swym braterskim armiom we Francji i na Bałkanie z pomocą. Wszyscy jednoczmy nasze wysiłki przeciw wspólnemu wrogowi. Musimy złączyć wszelkie nasze środki, wszelkie nasze siły i wszelkie pieniądze. Francja cała pragnie, aby tyle wylanej krwi nie płynęło na marne, pragnie wyjść z tej walki powiększona, pragnie wykazać, że triumfuje sprawa wolności i pragnie być opromieniona sławą, na którą zasługuje. Kraju nie sprowadziła na bezdroża żadna agitacja. Wyteża on ciągle swój wzrok w stronę zwycięstwa, pragnie je przyspieszyć i w tym celu daje armaty, ludzi, naboże z ufnością i niczem niewzruszoną odwagą.

Na wykrykznik socjalisty Brizona, protestującego przeciw wychwalaniu wojny, odpowiedział Briand:

Francja, która zawsze okazywała swe pokojowe usposobienie, stała się ofiarą przygotowanego powoli ataku.

„Pewnego dnia skoczyły Niemcy Francji do gardła, aby osiągnąć swój cel, przeszły przez ciało małej Belgii, której bezstronność swego czasu zagwarantowały. Od 2 lat znosi Francja najeźdźcę, wypiera go krok za krokiem — a pan mówi w tej chwili o pokoju! Co za prowokacja, co za hańba wobec pamięci wszystkich naszych poległych! Do kilku naszych departamentów wtargnęli Niemcy i dopuszczając się tam obrzydliwych nadużyć wobec ludności, która pomimo to zachowuje podziwu godny spokój i w chwili, gdy z natężeniem nadśłuchuje naszych działań oswobodzicielskich, mówi pan, że chcemy zawrzeć pokój. Pan nie zna szlachetności Francji i przypuszcza pan, że za cenę nieprzyjacielskich miliardów mogłaby zgodzić się na natychmiastowy pokój. Byłby to pokój wojenny. Przyszłe pokolenia byłyby ciągle narażone na groźące im nieustanne ataki, Niemcy starałyby się powtórzyć cios, który im się teraz nie udał. Tak, pieniądze tracono codziennie, ale Francja pracowała przez 44 lata z raną w piersi i przyszła znowu do siebie, im zupełniejsze odniesie zwycięstwo. Jeśli pan chce, aby pokój był na świecie, aby istniała sprawiedliwość, natenczas winien pan życzyć zwycięstwa swemu krajowi. Tylko wtedy nastanie pokój. Aż dotąd nie staraj się pan wmawiać krajowi, że może go teraz uzyskać. Bo pokój zawarty dziś, byłby pokojem poniżającym, a żaden Francuz nie może go sobie życzyć.”

Izba postanowiła mowę Brianda rozlepieć publicznie.

Tisza o sprawie polskiej.

(Wat.) Podczas przemówienia w węgierskiej Izbie poselskiej odpowiadał hrabia Tisza na krytykę administracji austriacko - węgierskiej w okupowanych obszarach Królestwa Polskiego: — Samo się przez się rozumie, — wywodzi mówca, — że na obszarze, na którym się ciągle podczas wojny zmieniają najróżniejsze armie i przydzielone do nich organa administracyjne, zdarzać się muszą przeróżne zgrzyty i

nieprzyjemności. Ale poseł, który sprawę tę poruszył, przyznał sam, że administracja obszarów polskich, zajętych przez nasze wojska, dała wybitne dowody swej miłości dla sprawy i swej pieczołowitości i sympatii dla spraw polskich. I mniemam, że nie odpowiadałoby prawdzie i sprawie samej nie wyrządzilibyśmy żadnej przysługi, gdybyśmy mieli malować ciemniejszymi barwami aniżeli to jest rzeczywistość, i chcieli podkreślać niekorzystne strony zamiast korzystnych.

Ograniczę się tylko do tego, by stwierdzić, że w monarchii nie ma żadnego czynnika miarodajnego, któryby się nie zajmował sprawą polską z największą przychylnością, któryby nie był przejęty całą doniosłością tego zadania i nie starałby się spódliać w takim rozwiązaniu sprawy, które w granicach możliwości uwzględnia uprawnione pretensje i życzenia narodu polskiego. (Ożywione brawa). Jestem zdania, że narodowi polskiemu możemy dać spokojnie zapewnienie i nadzieję, że jego usiłowania każdy czynnik odpowiedni monarchii ze zrozumieniem i sympatią przyjmuje.

Strasliwe walki pomiędzy Niemcami a Francuzami.

(Wat.) Korespondent „Secola” donosi z frontu francuskiego o strasliwych walkach, rozgrywających się pomiędzy wojskiem francuskim a wojskiem niemieckim w słowach następujących:

Dowództwo francuskie, mając na widoku oszczędzanie swych żołnierzy, rozpoczyna każdy atak przygotowaniem działem i dokładnym ostrzeliwaniem przednich pozycji niemieckich. W 17 - tym uznano chwilę za odpowiednią, aby wyruszyć do ataku i o godzinie 2 - giej popołudniu zaczęły się wysuwać wojska francuskie ze swych rowów, aby przysłać szturm przeciwko nieprzyjacielowi. Pomimo gwałtownego ostrzeliwania pozycji nieprzyjacielskich, pomimo zniszczonych rowów niemieckich, trzymali się żołnierze niemieccy w swych norach, nieraz

w głębokości 10 metrów pod ziemią, wyczekując na atak francuski. To też zaledwie wojsko francuskie dotarło do okopów niemieckich, wywiązała się zapalczywa walka na bagnety pierś o pierś. Każda linia nieprzyjacielska, broniona nieraz 5 - ciu rzędami rowów strzeleckich, musi być stopniowo zdobywana i bardzo krwawo oplaćana. Niemcy bronią się nie tylko rozpaczliwie, ale również z nieporównaną wściekłością. Pod Vermandovillers wołała cała kompania raczej zginąć, aniżeli poddać się. Pomiędzy Berny a Benicourt wrzała zacięta walka na bagnety kilka godzin z rzędu. Trzeba było zdobywać tamże obszar metr za metrem wśród gwałtownego oporu wojsk bawarskich.

Dzień 17 - go września należy do najkrwawszych, jakie w ogóle podczas zapasów wojennych w Pikardyi stoczono.

*****

Czego żądają sprzymierzeńcy od Grecji.

(Wat.) Prasa francuska jest wielce niezadowolona z nowo utworzonego gabinetu greckiego i daje wyraz tego niezadowolenia w napastniczych wprost artykułach, skierowanych nie tylko przeciwko nowemu prezesowi ministrów greckich, ale również i przeciwko osobie króla. Znamienne pod tym względem są wywody „Matina” z dnia 21 - go września, które przytaczamy w skróceniu.

„Kalegoropuols, — powiada „Matin” — nie powinien poddawać się żadnym złudzeniom, może on sto razy zapewnić nas, jak zapewniał Skuludis, że odnosi się do sprzymierzonych życzliwie, my mu nie uwierzmy, a nie uwierzmy dlatego, że słowom jego zaprzeczają chociażby sam skład nowego gabinetu. Z podobnym gabinetem nie podobna wdawać się w jakiegokolwiek ugody, nie podobna żyć w przyjaźni. Z naszej strony nie uczyniono nic takiego, co mogło wpłynąć na ułożenie się innego gabinetu, a nie uczyniono nic dlatego tylko, że dzisiaj na Grecji znowu nam nie tak bardzo już zależy. Nikt z nas nie żąda, aby Grecja w podobnych warunkach, w jakich się znajduje, stanęła po naszej stronie. Przeciwnie, ktokolwiek śledzi uważnie prasę włoską, spostrzeże, że pojawiają się w niej głosy przeciwnie wystąpieniu Grecji po naszej stronie. W każdym razie Hajdopulos (dowódca wojsk greckich, znajdujących się dzisiaj w Zgorzelicach) wykazał dobitnie, do czego są zdolni przywódcy armii, należący do ciała oficerskiego z czasów Dusmanisa. To, czego żądamy od Grecji, to zapewnienie, aby nie popełniono z jej strony ani jednego czynu, któryby mógł wyjść na szkodę. Środki, jakie Grecja przedsięwzięła po demonstracji naszej floty przed zatoką w Pireusie, za poradą Zaimisa — mają być w niezadługim czasie wykonane. Objęliśmy kontrolę poczty, telegrafii, telefonów, zabezpieczyliśmy się od dalszego posuwania Bułgarów na obszary greckie, poza tem wobec Grecji nic nie mamy do spełnienia. Nie nam zależy już dzisiaj na tem, aby uśmierzać szerszącą się anarchię, aby usuwać słabego i chwiejnego (?) króla — my mamy inne zadanie. Grecja niechaj pozostanie sobie samopas, niechaj i kulturą i swymi interesami zwróci się ku Azji, niechaj idzie dla nas w zapomnienie, niechaj idzie tam, dokąd ją jej „najlepsi patryoci” pchają. . .

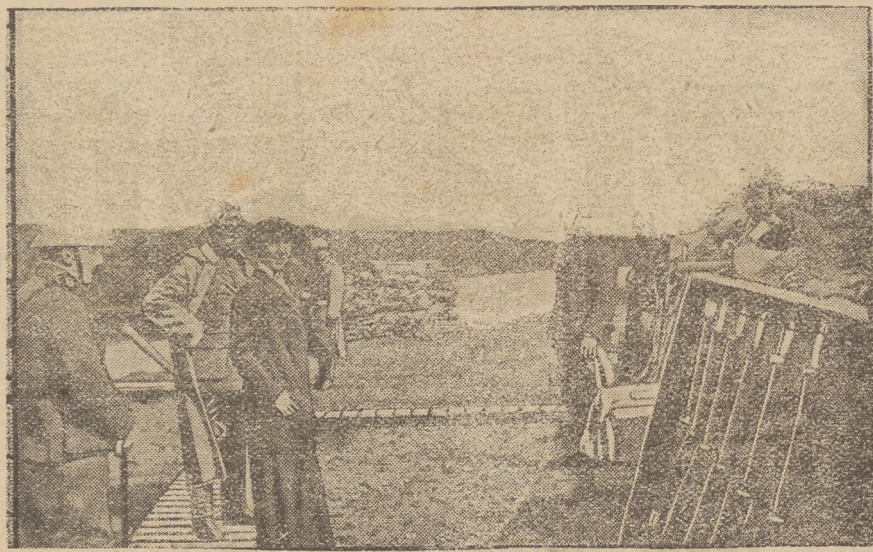
*****

Wokoło wojny.

Orędzie niemieckie z soboty.

Zachodnie pole walki: (Grupa wojsk następcy tronu Rupprechta). Na północ od Somme rozpoczęła się bitwa od nowa. Po długotrwałem spotęgowaniu ognia działowego zaatakowali Francuzi linię Combles - Rancourt. Nie mieli oni żadnego powodzenia, tak samo nie Anglicy, którzy usiłowali uderzyć pod Courcellette. — Dodatkowo doniesiono, że w nocy na 22 - go b. m. angielskie ataki częściowe odparto przy folwarkach Mouquet i pod Courcellette. Zestrzeliliśmy w walce napowietrznej na północ od Somme 11 latawców nieprzyjacielskich.

Zachodnie pole walki.

Królowa belgijska ogląda pozycje angielsko-francuskie nad Yserą.

Wschodnie pole walki: (Front marszałka księcia Leopolda bawarskiego.) Pod Korynnicą rozbiły się silne ataki rosyjskie.

(Front generała arcyksięcia Karola). Na północ od Karpat nic się nie zmieniło. W Karpatach osłabiły walki. Odosobnione ataki nieprzyjacielskie pozostały bez skutku.

Siedmiogrodzkie pole walki: Z obu stron od Hermannstadt (Nagy Szeben) poszły mniej więcej 2 dywizje rumuńskie do ataku. Odparły je krwawo nasze oddziały; wśród utarczek zabraliśmy do niewoli 3 oficerów i 526 szeregowców. Pod Szt. Sianoshegy nocą wycofaliśmy własne posterunki. Zdobyliśmy przełęcz Wulkan i obroniliśmy przed nieprzyjacielem, który usiłował ją odbić.

Balkańskie pole walki: (Armia marszałka polnego von Mackensena). W Dobrudży w pobliżu Dunaju i na południe - zachód od Topraisar odparto ataki rumuńskie.

Front w Macedonii: Daremne ataki nieprzyjacielskie, miejscami toczy się ożywiona walka działowa. Nieprzyjaciel opuścił obszar na południe od Belasipa Planina aż do Krusa - Balkan.

Pierwszy generalny kwatermistrz Ludendorff.

Orędzie niemieckie z niedzieli.

Zachodnie pole walki: (Grupa wojsk następcy tronu bawarskiego Rupprechta). Wielka bitwa nad Sommą toczy się znowu z wielkiem natężeniem, mianowicie walka artyleryjska pomiędzy Ancra a Sommą doszła do niebywałej siły. Pod Courcellette, Rancourt i Bouchavesnes nie powiodły się nocne ataki nieprzyjacielskie.

(Front bojowy wojsk następcy tronu). W okolicy Mozy wzmógł się ogień artyleryjski po lewym brzegu rzeki, a także miejscami po prawym.

Na całym froncie panował ożywiony ruch lotniczy; staczano liczne i pomyślne potyczki napowietrzne nad naszymi oraz poza liniami nieprzyjacielskimi. Zestrzeliliśmy 24 samoloty nieprzyjacielskie, z tych 20 nad Sommą. Odnaczyli się w tych walkach porucznik Budolecke oraz porucznik Wintgens i Höhndorf. Po naszej stronie zginęło 6 samolotów.

Dnia 22 - go września późno wieczorem rzucano bomby na Manheim. Zabito jedną osobę i wyrządzono niejaka szkodę. Podczas napaści lotniczej na obszar poza naszym frontem, mianowicie na Lille, zabito sześciu obywateli i uszkodzono 12 domów.

Jeden z naszych balonów sterowych bombardował w nocy na 22 - go września angielskie zakłady wojskowe pod Boulogne.

Wschodnie pole walki: (Front bojowy armii generała - marszałka polnego księcia Leopolda bawarskiego). Pomiędzy Seretem a Strypą, na północ od Zborowa ponawiali Rosyanie pięć razy swe ataki masowe. Pod Manajowem zdołał nieprzyjaciel się przeдрzeć, lecz odparto go w przeciwalku i wzięto do niewoli przeszło 700 ludzi z karabinami maszynowymi. Dalej na południe załamały się wszystkie ataki nieprzyjacielskie w ogniu przed naszymi okopami.

(Front bojowy armii generała konnicy arcyksięcia Karola). W Karpatach pomiędzy Ludową a Babą Ludową, jako też na wschodnim stoku Cimbrsławy odzyskaliśmy szturmem niektóre części straconych dawniej pozycji. W stronie północno-wschodniej od Kirlibaby toczą się zacięte walki.

Pole walki w Siedmiogrodzie: Przy przełęczu Wulkan i na zachód od tejez odparliśmy kilka ataków rumuńskich.

Balkańskie pole walki: Nie zaszło nic ważniejszego.

Orędzie niemieckie z poniedziałku.

Zachodnie pole walki: (Grupa wojsk księcia następcy tronu Rupprechta). Olbrzymia walka działowa pomiędzy Ancra a Somme trwa. Nieprzyjacielskie ataki częściowe przeciw odcinkowi Combles - Rancourt i Bouchavesnes nie powiodły się.

(Grupa wojsk następcy tronu). Dnia 23 - go września odparto przy twierdzy Thiaumont słabe, wczoraj na północ - wschód od twierdzy Souville silne ataki francuskie za pomocą granatów ręcznych.

W licznych walkach napowietrznych zestrzeliliśmy 9 latawców. Działa nasze zestrzeliły w ostatnich dniach czterech lotników. Bombami nieprzyjacielskimi, zrzuconymi na Lens, zabito 6 obywateli i zraniono ciężko 28. Ofiarą ataku lotniczego na Essen padło wczoraj dziecko, inne zostało ranne. Szkody w materyale są nieznaczne.

Wschodnie pole walki: (Front marszałka księcia Leopolda bawarskiego). Odzyskaną dnia 23 - go września za pomocą natychmiastowego przeciwalku pozycję pod Manajowem utrzymaliśmy przeciw silnym atakom rosyjskim.

(Front generała arcyksięcia Karola). Między Złotą Lipą a Narajówką Rosyanie daremnie atakowali pozycje wojsk tureckich. Oddziały, które wtargnęły, odrzucono w przeciwalku. Ujęto 142 jeńców. W odcinku Ludowy (Karpaty) odparto znowu ataki rosyjskie.

Pole walki w Siedmiogrodzie: Ataki rumuńskie między przełęczą Szurduk a Wulkan rozbiły się.

Balkańskie pole walki: (Grupa wojsk marszałka Mackensena). Skuteczne dla wojsk zjednoczonych walki na południe od linii Cobadinu - Topraisar. Jeden z naszych sterowców bombardował twierdzę Bukareszt.

Front macedoński 23 - go września: Drobne walki pod Floriną. Ponowne silne ataki serbskie przeciw górze Kajmakhanan złamały się. Nad Strumą odparto atakujące na szerokim froncie słabsze oddziały angielskie.

Pierwszy generalny kwatermistrz Ludendorff.

Atak lotników nieprzyjacielskich na Essen.

(Wat.) Główna komenda w Monasterze (Münster) donosi, że w niedzielę 24 - go września około 3 - ciej popołudniu ukazało się kilku samolotów nieprzyjacielskich ponad przedmieściem Essen i rzuciło kilka bomb, których większa część nie wyrzadziła szkody. Lotnicy nieprzyjacielscy zniknęli ponad chmurami.

Kochany Czytelniku!

Jeżeli Ci się spodoba jaki artykuł lub obrazek w „Gazecie Gdańskiej”, pokaż go sąsiadowi. On na pewno wdzięczny ci za to będzie, bo i jemu będzie się to podobało, co się Tobie podoba i zapisze sobie na przyszły miesiąc „Gazetę Gdańską”, gdyż przedtem nie wiedział, iż tak piękne rzeczy znajdują w „Gazecie Gdańskiej”.

Makulaturę

(stare gazety)

po 6 mk. za centnar oddaje

„Gazeta Gdańska”.

Najpewniejszym papierem państwowym na świecie

jest niemiecka pożyczka wojenna. Przynosi wysokie procenty i można ją każdego czasu sprzedać lub zastawić. Za pewnoś odpowiada siła podatkowa narodu niemieckiego, majątek wszystkich państw związkowych i Rzeszy.

Hindenburg do pożyczki wojennej.

Do sprawy pożyczki wojennej istnieje dziś słowo Hindenburga, które Czytelnikom na osobnym miejscu pisma tego przedkładamy. Marszałek polny powiada: „Naród niemiecki pobię nieprzyjaciela nie tylko bronią, lecz także pieńiędzem. Tego dowodzi pożyczka wojenna.”

Mąż, który sobie zdobył takie prawo do wdzięczności i zaufania narodu niemieckiego jak nasz Hindenburg, nie może przemówić bez skutku. Każdy Niemiec winien obecnie uczynić, co mu należy, by nadzieje wielkiego dowódcy się spełniły.

*Ich deutsche Volk wird immer
mehr mit mir und dem
deutschen Lande einig sein
dem Geld entgegen. Ich wird
die Kriegsbewehrung beschaffen.*

Go G. G. 11. 9. 1916.

*von Hindenburg
General z Feldmarschall.*

Przedewszystkiem należy zgnieść Bułgaryę powiada generał Lecroix.

(Wat.) Były generallissimus wojsk francuskich, Lecroix, rozpatrując położenie wojskowe na łamach „Tempsa”, przewiduje w najbliższej przyszłości wielkie walki, jakie wywiążą się nad rzeką Maros na Węgrzech i zapewnia, że Hindenburg gromadzi wielkie wojska w Klausenburgu. „Należy odczekać — powiada Lecroix, — jaki obrót walki te wezmą, czy pomyślny, czy niepomyślny dla oręża rumuńskiego, w każdym razie najważniejszym zadaniem jakie ma teraz, to zgniecenie i rozbitcie zupełne Bułgarii. Celem ostatecznym ofensywy przeciwko Bułgarii powinna być stolica bułgarska, Sofia, Niż i linia kolejowa, łącząca Carogród z Białogrodem. Zadanie armii, operującej od strony Salonik, byłoby niezmiernie ułatwione, gdyby jednocześnie atakowano nieprzyjaciół od strony północnej. Nie ulega żadnej wątpliwości, że trzeba się wystrzegać akcji tureckiej, ale nie mniej przeto walka na forncie tym byłaby rozstrzygająca, a zatem trzeba ją zaryzykować. Wynik walk w Transylwanii nie może mieć zupełnie takich skutków i wyników, jak wynik walk na obszarze bułgarskim. Skoro załatwimy się z Bułgarami, będzie można rozpocząć akcję od strony Orsowy, przyczem odegrają tam ważną rolę nie tylko wojska rumuńskie, lecz i wojska rosyjskie.

Wojska rosyjsko - rumuńskie na linii obronnej.

(Wat.) Korespondent „Timesa”, przydzielony do armii rosyjsko - rumuńskiej, operującej w Dobrudży, pisze między innymi co następuje:

Po ostatnich walkach, jakie zakończyły się pomyślnie dla oręża niemiecko - bułgarskiego, zajęły wojska rumuńsko - rosyjskie ufortyfikowane pozycje o 18 kilometrów od Czernawody i Konstanzy pomiędzy Rasową, Cobodinu i Stzlą. Linia ta została zajęta dlatego, aby ująć otoczeniu wojsk Mackensena. Aczkolwiek z powodu zajęcia linii tej istnieje w pewnych kołach poważna obawa co do Konstanzy nieufortyfikowanej, nie mniej przeto pamiętać należy, że most po przez Dunaj jest strzeżony przez potężny przyczółek mostowy, dający możność długiego oparcia i że wojska Mackensena napotkają niezadługo bagniska i trzęsawiska, nie nadające się do przemarszu na obszar rumuński.

Proklamacya następcy tronu serbskiego.

(Wat.) Książę następca tronu serbskiego, Aleksander, wystosował do swej armii odezwę treści następującej:

Waleczni żołnierze! W ciągu walk, które rozpoczęliśmy z dniem 17 - go sierpnia przeciwko bardzo silnemu nieprzyjacielowi, okazaliście, że nowo zreformowana armia serbska przejęta jest duchem najwyższym i najszlachetniejszym obowiązku, zaparcia się i patriotyzmu. Zaczęliście zwalczać pomyślnie waszego przeciwnika i zadaliście mu potężny cios, zabierając mu 29 armat i wiele materiału wojennego. Przed wami stoi wasza ojczyzna ujarzmiona. Przed wami droga do chwały, droga naszej historii, naszego męczeństwa. Przed wami groby waszych braci poległych, groby bez kwiatów i bez modłów waszych. Przed wami wszystkie istoty wam drogie, które, bezbronne wobec nieprzyjaciela, zwracają swe spojrzenia w stronę waszą i oczekują z niecierpliwością odgłosu armat waszych i okrzyków radosnych hurra, zwiastujących im wolność i swobodę.

*****

Wiadomości potoczne.

Na Polaków w Królestwie pozostających wędzy złożono: Ks. J. Dorszyński w Gdyni 5,— mk.,

dów mogłaby zgodzić się na natychmiastowy porazem na 29 - tą ratę 949,— mk. Ogółem zebraliśmy 12,949,— mk. O dalsze datki prosimy.

Wolny handel kapustą kwaszoną. Obwieszczenie z dnia 13 - go b. m. spółki wojennej dla handlu kapustą kwaszoną G. m. b. H. w Berlinie pozwala na wolny handel kapustą kwaszoną od dnia 1 - go października r. b. z uwzględnieniem przepisanych cen najwyższych.

Uregulowanie cen na obuwie. Według gazet berlińskich narady odbywające się w urzędzie spraw wewnętrznych w sprawie uregulowania cen na obuwie, doprowadziły już do praktycznego wyniku. Podobno w dniach najbliższych ogłoszone zostaną odpowiednie przepisy — na razie jednak tylko dla obuwia fabrycznego. Co do jednolitego uregulowania cen za reparacje nie usunięto jeszcze nadzwyczajnych trudności. Nastąpi to dopiero później.

Organizacya podziału jaj na całą Rzeszę. Urząd podziału jaj na Rzeszę ogłasza, co następuje: 12 - go i 14 - go września odbyły się narady między urzędem Rzeszy a urzędami ziem. Wynikiem ich będzie nowy podział całej Rzeszy. Organy komunalne i podziałem zatrudnione urzędy pomniejszych zajęte są na razie zebraniem jaj. Od sprawności i organizacyjnych zalet oraz od ofiarności tych urzędów zależeć będzie dodatni wynik zbiorów.

Wyrostki a palenie tytoniu. Na jednym z posiedzeń Towarzystwa nauczycielskiego w Poznaniu omawiano obszerniej objawy zdziczenia młodzieży i referent zaproponował wysłanie do generalnej zastępczej komendy V korpusu wnioski o wydanie zakazu sprzedawania młodocianym osobom napojów alkoholowych i papierosów. Zebranie zgodziło się na propozycję i zarząd Towarzystwa wysłał petycję w myśl projektodawcy. W tych dniach nadeszła z biura komendy odpowiedź odmowna. „Posen. Lehrer Ztg.” pisze z tego powodu w numerze 36 - tym co następuje: Nadużycia w nadużywaniu tytoniu przez młodocianych spowodowały większą część generalnych komend o energicznego wystąpienia przeciw tej wadzie. Prasa donosiła później o dobrych skutkach tych zarządzeń z rozmaitych miejscowości. Natomiast w Poznaniu i na prowincyi szerzy się ta plaga dalej. Wniosek tutejszego towarzystwa nauczycielskiego o wydanie ostrzejszych zarządzeń, doznał odmowy.

Już tylko dwa numery w tym kwartale dojdą Szan. Czytelników. Kto dotychczas prenumeraty na „Gazetę Gdańską” nie odnowił, niech to bezzwłocznie uczyni, aby nie doznał przerwy w dostarczaniu przez pocztę. Poczta bezwzględnie w pierwszych dniach kwartału dostarcza gazetę tylko tym Czytelnikom, którzy takową na czas zamówili.

Gdańsk. (Ciekawy proces). Pierwszy proces w słynnej aferze kierownika wojennego urzędu zbożowego na powiat tucholski, Berndta, toczył się w tych dniach przed tutejszym inspekcyjnym sądem wojennym. Na ławie oskarżonych zasiadł posiadiciel Stróż ze Świekatowa, który jako żołnierz pospolitego ruszenia dozorował jeńców rosyjskich w powiecie świeckim. W wolnym czasie zajmował się oskarżony zakupnem zboża wspólnie z braćmi Malickimi, kupcem Jeschkiem i młynarzem Rybarczykiem z Świekatowa, a głównie z niejakimś Polenem, dozorcą stacji kolejowej Mendenau. Pomimo, że wóz zapasów zbożowych jest na mocy rozporządzenia rady związkowej surowo zakazany, wysyłali oni całe wagony zboża, dołączając niekiedy dla zatarcia śladów, na wierzchu kilka miechów ziemniaków, deklarowali przesyłki w listach frachtowych z pomocą urzędnika kolejowego Polenza jako „ziemniaki” i wysyłali swym odbiorcom do Berlina.

Sąd wojenny w Gdańsku skazał Stróża za przekroczenie rozporządzenia rady związkowej, za oszustwo i udział w przestępstwie, popełnionem przez urzędnika na rok i 7 miesięcy domu karnego, 4000 marek grzywny, utratę praw honorowych na 10 lat i wydalenie z wojska. Prokurator wniósł o 6 lat domu karnego i 10 tysięcy marek kary pieniężnej z tem uzasadnieniem, że postępowanie oskarżonego graniczy ze zdradą wojenną.

Wspólnicy oskarżonego będą wkrótce stawali przed sądem ziemiańskim w Grudziądzu.

— Ostatnia niedziela cieszyła się słiczną pogodą. Słońce dobroczynnie ogrzewało swemi promieniami ziemię, a liczni wycieczkowicze szukali wytchnienia na wolnem powietrzu.

— W sobotę z 30 - go września na 1 - go października, w nocy o godzinie 1 - szej, cofnięte zostaną znowu wszystkie zegary na godzinę 12. Wten sposób przejdziemy znowu z czasu letniego do tak zwanego czasu normalnego czyli zimowego. Ponieważ wskutek cofnięcia wskazówek zyskamy w czasie tym 2 razy godzinę 12, więc godzina 12—1 należąca jeszcze do września oznaczona będzie 12A, 12A i 1 minuta itd., zaś godzina 12—1 rozpoczynająca 1 - szy październik oznaczona będzie 12B, 12B i 1 minutą aż do 12B 59 min.

Oliwa. Woźnica Miszewski z Sopotu zatrudniony był na tutejszym dworcu zładowywaniem drzewa. Jedna z belek spadła na niego i tak mocno go pokaleczyła, że zmarł wkrótce po odstawieniu go do lecznicy. Nieszczęśliwego oplakuje żona z czworogiem drobnej dziatwy.

Starogard. Przejechany został przez pociąg nie ojciec Gajkowski, lecz jego syn, 19 lat liczący.

Nowemiasto. Z więzienia śledczego wypuszczono po tygodniu na wolność syna gospodarskiego Patulskiego. Był on podejrzany o morderstwo dokonane na leśniczym Brendlu.

Chojnice. Po 23 miesiącach dowiedziała się żona pospolitaka Hermanna Schulza z Elżanowa, że mąż jej poległ 18 października 1914 roku. Schulzowa dotychczas mniemała, że mąż jej znajduje się w niewoli.

Sypniewo. Pociąg przejechał tutaj 72 - letniego pastucha Marcina Wargina. Ponieważ Wargin niejednokrotnie już oświadczył, że sobie życie odbierze, więc przypuszczają ogólnie, że sam rzucił się przed nadjeżdżający pociąg.

Wąbrzeźno. Głuchoniemy rzeźbiarz Karol Schulz stracił nagle zmysły i z otwartym nożem dorwał się do mieszkania superintendenta Rogozińskiego. Chorego na czas ubezwładniono i odstawiono go do lecznicy w Świeciu.

Elbląg. Pewna gospoia sprzedawała tutaj sliwki średniego gatunku litr po 80 fen., pomimo że cena najwyższa wynosi 25 fen. Wobec tego policja zabrała towar i ku wielkiej ucieśze kupujących sprzedała po cenie wyznaczonej. Niesumienna gospoia zaś odpowiadać będzie za swój upór przed sądem.

Olsztyn. 113 tysięcy centnarów ziemniaków zyskała gmina miejska, w celu zaopatrzenia ludności tutejszej w ziemniaki na zimę aż do 15 - go kwietnia 1917 roku. Zarazem donosi landrat tamtejszy, że za jego zezwoleniem można z powiatu olsztyńskiego dostawiać ziemniaki do miasta.

Drukiem i nakładem „Gazety Gdańskiej” Jana Kwiatkowskiego w Gdańsku. Redaktor odpowiedzialny Jan Kwiatkowski w Gdańsku.

Bank ludowy

Eintr. Genossenschaft mit unbeschr. Haftpflicht
w Sierakowicach (Sierakowitz)

udziela pożyczek

pod bardzo dogodnymi warunkami i przyjmuje

depozyta

placąc odsetki 3 3 $\frac{1}{2}$ i 4 %

stosownie do wypowiedzenia. Dla dogodności deponentów mamy konto czekowe na pocztę w Gdańsku (Danzig) nr. 1074. Przesyłki pieniężne kartą płatniczą na powyższe konto są wolne od portoryi.

Zarząd.

Ks. Prob. Losiński. Makurat. Ćwikliński.

Bank Puck

Eintr. Genossenschaft mit unbeschränkter Haftpflicht
Pucku (Putzig Westpr.)

udziela pożyczek

pod bardzo dogodnymi warunkami i płaci od depozytów

3 $\frac{1}{2}$ % bez wypowiedzenia
3 $\frac{1}{2}$ % z 1/4 rocznem wypowiedzeniem
4 $\frac{1}{2}$ % z 1/2 "

Lokal kasy, w domu p. Adolpha otwarty w każdą środę
sobotę od godziny 9—12 przed południem.

Zarząd:

B. Adolph. Stan. Nowak. M. Lorkowski.
Ks. B. Witkowski, kurator.

Bank Ludowy—Volksbank.

L. G. m. u. H.

w Sopotach

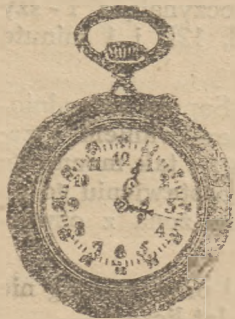
przyjmuje depozyta

(oszczędności) i płaci

4 $\frac{1}{2}$ % bez wypowiedzenia
4 $\frac{1}{2}$ % z 3-mies. wypowiedz.

Zarząd:

Fr. Tempski. Leon Schultz. J. Szczępański.

Julian Lisiński

Gdańsk Bröltgasse 21.

zegarmistrz i złotnik

poleca

wój dobrze zaopatrzony skład: zegary
ścisłe regulatory kukawki, budziki
zegarki kieszonkowe, złote i srebrne, złota
biżuteria, jako to broszki, kolczyki
pierścionki, krzyżki łańcuszki bransoletki itd.
Reparacje wykonuje się szybko i rzetelnie tanio. Zależnym
sekwestra się odwrotną pocztą, towary wyślemy.

Bank Ludowy

Eintr. Genossenschaft mit unbeschränkter Haftpflicht
w Gdańsku, przy Jopengasse 47 part.

Telefon nr. 1956, konto czekowe na pocztę nr. 943

przyjmuje depozyta,

placąc od takowych

4 i 4 i pół procent

stosownie do wypowiedzenia od dnia
wpłaty aż do dnia odbioru. Lokal banku otwarty
codziennie od 9 do 1 w poł.

ZARZĄD:

Fr. Ornaś, M. Janicki, L. Lisiński.

Bank Ludowy w Żukowie

udziela pożyczek i przyjmuje oszczędności

placąc

3 $\frac{1}{2}$ i 4 procent

stosownie do wypowiedzenia.

Dni kanowe są poniedziałki i czwartki od
godziny 12—2 po południu.

ZARZĄD.

Mathea. Plach. Błockowski.

Aufruf.

Gebt das Gold dem Vaterlande!

Die weitere Verstärkung des Goldbestandes der Reichsbank, des Goldschatzes unseres ganzen Volkes, ist aus politischen und wirtschaftlichen Gründen dringend erwünscht. Nicht nur jedes Goldstück, sondern auch der

ungemünzte Goldbesitz des Einzelnen

muss daher in den Dienst des Vaterlandes gestellt werden. Er soll dazu beitragen, das Vertrauen zu unserer Währung im In- und Auslande zu festigen, die Ernährung des Volkes, die Versorgung unserer Heere sicher zu stellen und damit unseren tapferen Krieger, die auf blutiger Wahlstatt ihr Leben für uns hingeben, mitstreiten und siegen zu helfen.

Wir wenden uns darum an einen jeden guten Deutschen, insbesondere an alle vaterländisch gesinnten Männer und Frauen des Regierungsbezirks Danzig mit der herzlichsten Bitte und dringenden Mahnung, dem Rufe des Vaterlandes in schwerer Zeit opferwillig zu folgen und wie einst unsere Väter gern und freudig

goldene Gegenstände aller Art

auf seinen Altar niederzulegen.

In Danzig ist in den Räumen der Landschaftlichen Bank in der Nähe des Langgasser Tores eine

Goldankaufsstelle

eingerrichtet, deren Aufgabe es ist, den Ankauf von Goldsachen zu übernehmen.

Ausserdem werden in den Landkreisen an noch bekannt zu gebenden Stellen Goldankaufs hilfsstellen eingerichtet werden.

Goldgegenstände aller Art, Schmuck und Münzen, sowie Perlen und Edelsteine von höherem Werte werden in der Goldankaufsstelle von Mitgliedern des Ausschusses entgegengenommen und von Fachmännern nach ihrem Goldwert geschätzt. Der Preis für die Goldsachen kommt sofort zur Auszahlung. Dem Einlieferer wird zur bleibenden Erinnerung an die grosse Zeit ein Gedenkblatt und bei Goldsachen im Werte von mindestens 5 Mark eine eiserne, künstlerisch schöne Plakette, bei Ablieferung einer goldenen Uhrkette eine eiserne Uhrkette gesetzlich geschützten Musters, erstere unentgeltlich, letztere zum Selbstkostenpreise, ausgehändigt.

Mitbürger und Mitbürgerinnen aus Stadt und Land bringt Eure Gold- und Schmucksachen zur Annahmestelle. Denkt daran, dass Deutschland nur siegen kann, wenn es auch wirtschaftlich stark bleibt.

Der Ehrenausschuss

für den Ankauf von Goldsachen.

Rittergutsbesitzer Albrecht — Suzemin, Direktor der Landschaftlichen Bank Bade — Danzig, Landrat Graf Baudissin — Neustadt, Landrat Geheimer Regierungsrat Brandt — Danzig, Superintendent Becker — Neustadt, Bevollmächtigter Minister, Kammerherr Wirklicher Geheimer Rat Exzellenz von Below — Kl. Schlatau, Direktor der Danziger Allgemeinen Zeitung und stellv. Stadtverordnetenvorsteher Brunzen — Danzig, Dr. Damme — Danzig, Ehrenheimherr von Dombrowski — Neustadt, Bürgermeister Erdmann — Neustadt, Regierungspräsident Wirklicher Geheimer Oberregierungsrat Foerster — Danzig, Frau Regierungspräsident Foerster — Danzig, Oekonomierat Frost — Paulshof, Freiherr von Fuchs-Nordhoff — Barlomin, Verleger der Danziger Neuesten Nachrichten Fuchs — Danzig, Kommerzienrat Goldfarb — Pr. Stargard, Rittergutsbesitzer Grams — Rathsdorf, Wirklicher Geheimer Rat Exzellenz von Grahs — Klanin, Ihre Exzellenz Frau von Grahs — Klanin, Frau Geheime Justizrat Heiligendörfer — Pr. Stargard, Chefredakteur der Danziger Zeitung Dr. Herrmann M. d. A. — Danzig, Baugewerksmeister, Vorsitzender der Handwerkskammer Herzog — Danzig, Vizeadmiral Oberwerftdirektor Exzellenz von Holleben — Danzig, Oberpräsident Exzellenz von Jagow — Danzig, Ihre Exzellenz Frau Oberpräsident von Jagow — Danzig, Rittergutsbesitzer Johst — Rieben, D. Dr. Kalweit — Danzig, Rabbiner Dr. Kaelter — Danzig, Stadtverordnetenvorsteher Justizrat Kernth — Danzig, Landrat von Kries — Dirschau, Rektor der Technischen Hochschule Geheimer Regierungsrat Professor Dr. Lorenz, Magnifizenz — Danzig, Ihre Exzellenz Frau von Mackensen — Danzig, Direktor der Danziger Privat-Aktien-Bank Marx — Danzig, Geheimer Regierungsrat Professor Dr. Matthaei — Zoppot, Landschaftsdirektor stellv. Vorsitzender der Landwirtschaftskammer Meyer — Rottmannsdorf, Geschäftsführerin des Nationalen Frauendienstes Fräulein Marie Meyer — Rottmannsdorf, Dekan Dr. Michalski — Danzig, Rittergutsbesitzer Hauptmann d. L. M. d. A. Modrow — Modrowshorst, Kaiserlicher Bankdirektor Nesselmann — Danzig, Oberst von Parpart — Kl. Katz, Konsistorialpräsident Peter — Danzig, Generalmajor und Kommandant von Pful — Danzig, Generalsuperintendent Reinhard — Danzig, Eisenbahndirektionspräsident Dr. Ing. Rimrott — Danzig, Geheimer Justizrat Erster Staatsanwalt Sachse — Danzig, Geheimer Regierungs- und Schulrat Salinger — Danzig, Präsident der Königlichen Oberzolldirektion Schmidt — Danzig, Oberbürgermeister Scholtz — Danzig, Vorsitzende des Nationalen Frauendienstes Frau Oberbürgermeister Scholtz — Danzig, Amtsgerichtsrat Schramm — Karthaus, Superintendent a. D. Schulze — Langfuhr, Geheimer Oberjustizrat Landgerichtspräsident Schwartz — Danzig, Landeshauptmann Freiherr Senfft von Pilsach — Danzig, Landrat Simon — Karthaus, Landrat Tappen — Putzig, Landrat Prüstedt — Berent, Landrat von Unger — Danzig, Obervorsteher der Kaufmannschaft Kommerzienrat Unruh — Danzig, Verlag des Westpreussischen Volksblatts — Danzig, Stellv. Kommandierender General des XVII Armee Korps Generalleutnant Wagner, Exzellenz — Danzig, Polizeipräsident Wessel — Danzig, Landrat Wiesner — Pr. Stargard, Kommerzienrat Winkelhausen — Pr. Stargard, Bürgermeister Woldmann — Zoppot.

Postbestellungsformular

Ich bestelle hiermit bei dem Kaiserl. Postamt die Zeitung „Gazeta Gdańska“ mit den Gratisbeilagen „Gwiazdka Niedzielną“, „Wolne Chwile“ für das IV. Quartal 1916 und zahle an Abonnement 1,25 Mk. (und 24 Pf. Bestellgeld.)

Zobaczmy ad w
zawieszki

Obige 1,25 Mk. (und 24 Pf. Bestellgeld) erhalten zu haben, bescheinigt.

Pomiary, niwelacje, plany do osuszania pól i błotnistych łąk etc.

wykonuje umiejętnie i sumiennie doświadczony
Inżynier kultury i mierniczy przysięgły

A. Jaks w Pile

Schneidemühl i. Pos., Alter Markt 5.

Koperty

poleca

„Gazeta Gdańska“.

Jestem agentem maszyn do szycia

Singera i Nølgera

Kto by sobie maszynę do szycia lub koła życzył, niechaj mi kartę napisze pod adresem:

Antoni Abraham
Oliva, Ludolfnerstr. 2.

Rola-Extra

perfumowane w kawałkach po 100 egz. najlepszy zastęp mydła toaletowego wysyłam 100 kaw. za 22,50 mk. paczkę pocztową 40 kaw. 10,80 franko za zaliczką—bez kartek—S. Samolinski, Berlin W. 57. Winterfeldstr. 26.

Wyłączne Zastępstwo

i interes wysyłkowy mego mydła zast. Rola i proszku do prania oddam dziełnej osobie. Dobry stały dochód.

S. Samolinski,

BERLIN W. 57. Winterfeldstr. 26.